

ORIENTACIÓN PARA AS FAMILIAS CON FILLOS/FILLAS CON TEA

O coñecemento que os profesionais da educación posúen para o tratamento educativo do alumnado con TEA debe complementarse co coñecemento que cada familia ten do seu fillo ou da súa filla. Deste xeito será posible a plena inclusión e a igualdade de oportunidades do alumno e da alumna con TEA no sistema educativo.

A colaboración dos distintos axentes educativos facilitará a aprendizaxe do alumnado con TEA, que ten na familia o elemento máis estable no seu futuro. En consecuencia, ademais de contar coa familia como “axente” activo e coñecedor da evolución do neno ou da nena e das estratexias de intervención que se levan a cabo, hai que contribuír a desenvolver nela as competencias que sexan necesarias para asegurar o adecuado desenvolvemento e evolución dos nenos e das nenas, facilitando, deste xeito, o seu “empoderamento”.

As familias han de estar informadas e formadas sobre a intervención e aos apoios que se lle prestan ao seu fillo ou filla (axudas puntuais, adaptacións curriculares, recursos de accesibilidade comunicativa, apoios en situacións non lectivas -recreos, comedor, transporte, etc.-), os programas para patios de recreo, as bolsas e axudas ás que ten dereito, e han de seguir as pautas acordadas cos profesionais da educación. A comunicación entre os profesionais e as familias permitirá a xeneralización das aprendizaxes e un maior equilibrio entre o que se espera do neno ou da nena en todos os contornos (familiar, social e educativo), asegurando oportunidades de aprendizaxe durante todo o día e en diferentes contextos.

A familia informará ao equipo docente de todos os aspectos do alumnado con TEA, o que facilitará a súa plena inclusión e a adaptación a este por parte do contorno educativo. Achegará suxestións a ter en conta nos espazos e tempos non lectivos, pero si educativos (transporte, comedor, desenvolvemento de apoios visuais, estrutura clara e adaptada, etc.). A familia pode poñer voz ás experiencias e aos sentimentos dos seus fillos ou fillas, dadas as limitacións que poden presentar para verbalizalos. A familia pode axudar ao equipo docente a comprender as dificultades que o alumnado con TEA presenta na comprensión das interaccións sociais, os seus déficits na

planificación de estruturas temporais e na secuencia de accións, na orientación no espazo, as súas alteracións nas áreas da comunicación social, etc.

En consecuencia, o seguimento dun alumno ou dunha alumna con TEA, do mesmo xeito que no caso de calquera outro alumnado, require dunha coordinación entre os axentes implicados no seu desenvolvemento académico, persoal e emocional (persoas titoras, profesorado especialista en audición e linguaxe ou en pedagogía terapéutica, xefatura do departamento de orientación e/ou Equipo de Orientación Específico, familia, profesionais externos -se os houber-, etc.).

Para as familias o igual que para o profesorado será importante prestar especial atención aos seguintes campos de intervención:

1. Comunicación:

A intervención no ámbito da comunicación debe tratar de:

- Fomentar a intención comunicativa.
- Ampliar o repertorio de funcións comunicativas que os nenos/as emprega.
- Favorecer a comprensión verbal e non verbal.
- Potenciar un uso espontáneo das súas habilidades comunicativas.
- Propiciar a coherencia do instrumento a través do cal se comunica un neno ou unha nena (linguaxe oral, xestual, pictogramas, etc.), tanto dentro do propio centro como nos ámbitos familiar e social, sempre partindo do aproveitamento da comunicación efectiva de que dispoña o suxeito.

2. Socialización:

A intervención no ámbito da socialización debe partir dunha avaliación do tipo de interaccións que o neno ou a nena amosa, e estará dirixida a ensinalles aos nenos e ás nenas con TEA habilidades como:

- Comprender as situación sociais.
- Responder ás iniciativas sociais das demais persoas (nenos e nenas e adultos).
- Iniciar condutas sociais dirixidas a estes, mesmo as destinadas a reducir as condutas de tipo repetitivo e estereotipado.
- Inferir os estados mentais das outras persoas (pensamentos, sentimentos, etc.).
- Regulación emocional, recoñecendo e comprendendo as emocións propias e as das demais persoas.

Algunhas técnicas que se poden empregar para aumentar a competencia social das persoas con TEA son:

- Historias sociais e conversacións en forma de historieta.
- Guións sociais.
- Regras sociais.

3. Funcións executivas:

En parte, as dificultades de aprendizaxe que están presentes nos nenos e nenas con TEA poden ser explicadas polo déficit que presentan na función executiva. Nesta están implicadas capacidades relacionadas co autocontrol para: atender, razoar, memorizar (especialmente memoria de traballo), organizarse e planificar o proceso necesario para alcanzar a meta e regular a conduta.

Posibles ferramentas para axudar a estas persoas a mitigar estes déficits son o emprego de axendas -que lle axudan a recordar e organizar o traballo- e os paneis de anticipación, con finalidade similar. Tamén son importantes a descomposición das tarefas en pasos ordenados, as estratexias de organización temporal e as normas da casa explícitas en soporte visual.

4. Xogo e simbolización:

No trastorno do espectro do autismo son moi frecuentes as alteracións no xogo, especialmente a nivel de xogo simbólico. Todos e todas pasan por unha serie de estadios na adquisición das habilidades de xogo, polo que o punto de partida da intervención debe vir dado polo estadio de xogo no que se atopa o neno ou a nena, considerando:

- Exploración de obxectos.
- Aprendizaxe e desenvolvemento de xogo funcional.
- Substitución das funcións de partes de obxectos, mesmo dos propios obxectos.
- Aprendizaxe e desenvolvemento do xogo simbólico.
- Aprendizaxe e desenvolvemento do xogo social.

FONTE: ***Protocolo de Tratamento educativo do alumnado con trastorno do espectro do autismo (TEA)*** da Consellería de Educación, Universidade e Formación Profesional.